

N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 14 april 1893, kl. 5 e. m.

Sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upphörande af Lundby pastorats i Göteborgs stift prebendeegenskap m. m.

I en till Riksdagen aflåten proposition (n:o 38) af den 24 februari innevarande år har Kongl. Maj:t, under återopande af ett propositionen bilagdt statsrådsprotokoll öfver ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att medgifva,

att Lundby och Tufve församlingars pastorat i Göteborgs stift måtte upphöra att vara prebende åt teologie lektorn vid högre latinläroverket i Göteborg;

att, efter det pastoratets prebendenatur upphört samt till dess anslaget till allmänna läroverken blifvit för beredande af ersättning åt bemälda lektor för mistad inkomst från pastoratet erforderligen förhöjdt, Kongl. Maj:t måtte ega att till lönefyllnad åt nämnde lektor anvisa af reservationerna å omförmälda anslag ett mot den i läroverkets stat beräknade afkastning af pastoratet svarande belopp af 900 kronor för år; samt

att ny lönereglering för presterskapet i pastoratet måtte med iakttagande af de i kongl. förordningen angående allmänt ordnande af presterskapets inkomster den 11 juli 1862 stadgade grunder och efter förberedande handläggning i den ordning, sagda kongl. förordning i tillämpliga delar innehölle, af Kongl. Maj:t fastställas för återstoden af

den tid, den nu gällande löne regleringen af den 27 september 1872 afsåge.

Af åberopade statsrådsprotokollet inhemtas, att chefen för ecklesiastikdepartementet vid ärendets föredragning inför Kongl. Maj:t anförde följande.

I en till Kongl. Maj:t den 1 december 1886 ingifven ansökning hade Lundby och Tufve församlingar anförde bland annat, att i 2 § af den för presterskapet i nämnda, teologie lektorn vid högre latinläroverket i Göteborg såsom prebende anslagna församlingar den 27 september 1872 utfärdade löne regleringsresolution stadgats, att för qvarnar, sågar, fabriker, verk eller inrättningar samt all annan än jordbruksfastighet skulle årligen betalas 14 öre för hvarje etthundra kronor af nästföregående årets bevillningstaxeringsvärde, hvilken afgift af vederbörande löne regleringsnämnd beräknats till ett sammanlagdt belopp af 956 kronor 20 öre; att komministern enligt 6 § i samma resolution skulle erhålla vissa belopp i spanmål, smör och penningar af församlingarnas afgifter, och återstoden tillfalla kyrkoherden; att församlingarnas afgifter, som under 1873 i värde motsvarat 4,549 kronor 78 öre, under år 1884 stigit till 9,088 kronor 38 öre; att häraf belöpte på industriella inrättningar samt annan fastighet än jordbruksfastighet 1,495 kronor 62 öre under det förra och 5,091 kronor 24 öre under det senare året; att dessa afgifter alltså nära fyrdubblats, under det bidragen från den i mantal satta jorden under dessa år ökats med allenast omkring tio procent; att kyrkoherdens andel af samtliga löne afgifterna under år 1873 uppgått till 3,167 kronor 28 öre, men år 1884 stigit till 7,522 kronor 78 öre och att hans inkomst af pastoratet med tillägg af boställsafkastning samt ersättning för indragen ränta och kronotonde under sistnämnda år uppgått till 10,559 kronor 7 öre, som, efter afdrag af 2,200 kronor till aflönande af en vice pastor, lemnat en behållning af 8,359 kronor 7 öre; att folkmängden under åren 1875—1885 visserligen stigit i Lundby församling från 2,933 till 5,559 och i Tufve församling från 645 till 726 personer, men att ingen rimlig proportion funnes mellan folkmängdens och lönebeloppets tillväxt, samt att, då kyrkoherdelönens stigande vore en följd af den oförmodadt snabba tillkomsten af en mängd s. k. annan fastighet, hvilket förhållande, särdeles efter torrläggningen af den stora Lindholms- och Lundbyvassen, kunde hafva till följd, att ifrågavarande lön inom kort stege till 15,000 kronor och derutöfver, med utsigt att växa i oändlighet, en begränsning deraf syntes vara af nöden, på grund hvaraf och då det från församlingarnas sida syntes obilligt att nödgas rikligen aflöna en kyrkoherde, hvars embete på an-

nat håll hindrade honom att annorlunda än tillfälligtvis egna sig åt pastoratets vård, församlingarna anhöllo, dels att Kongl. Maj:t måtte vidtaga sådan ändring i den fastställda löneregleringen, att redan under dåvarande kyrkoherdens tjänstetid någon begränsning af dennes lön måtte bestämmas samt att dervid skälig jemkning i de särskilda beskattningsföremålens bidrag måtte ske, dels att, derest denna framställning ej kunde vinna bifall, Kongl. Maj:t måtte besluta, att löneregleringen skulle upphöra att vara gällande vid dåvarande kyrkoherdens afgang, och i sammanhang med detta beslut förordna om upprättande af förslag till ny lönereglering att i föreskrifven ordning af Kongl. Maj:t fastställas, dels ock att Kongl. Maj:t måtte förklara, att Lundby pastorat skulle vid nästinträffande ledighet upphöra att vara prebende.

Efter erhållen remiss hade Kongl. Maj:ts och rikets kammarkollegium häröfver infordrat yttranden ej mindre af kyrkoherden i Lundby pastorat, lektorn U. L. Ullman — hvilken anförde, att folkmängden i pastoratet, som under åren 1875—1885 nära fördubblats, fortfarande vore stadd i betydlig tillväxt; att såväl expeditionen för hela pastoratet som de pastorala göromålen i Lundby församling måste nästan helt och hållet ombesörjas af den der boende vice pastorn, enär komministerns boställe vore beläget på en långt aflägsen och svårtillgänglig plats i Tufve församling; att dessa göromål otvifvelaktigt komme att inom några år påkalla behofvet af en tredje ordinarie prest i pastoratet, äfven om dess prebendeegenskap upphörde, samt att vid sådant förhållande den ifrågasatta begränsningen af kyrkoherdelönen icke för det dåvarande borde ega rum —, än äfven af domkapitlet i Göteborg och af Kongl. Maj:ts befallningshafvande; och hade kollegium, med öfverlemnande af dessa yttranden, den 31 december 1888 afgifvit eget utlåtande i ärendet, dervid, kollegium bland annat anført, att Ullman, som utnämns till lektor år 1872, icke kunde mot sitt bestridande vara underkastad förnyad reglering af kyrkoherdelönen; att det stora belopp, hvartill afgifterna för industriella inrättningar samt all annan än jordbruksfastighet samfäldt stigit, icke uppkommit genom förhöjning i den för hvarje af dem vid löneregleringen bestämda afgift, utan härflöte af den mängd dylika verk och fastigheter, som deretter i följd af pastoratets belägenhet vid Göteborg och andra lokala förhållanden uppstått; att sökandena hvarken uppgifvit det belopp, hvartill kyrkoherdelönen borde inskränkas, eller i minsta mån angifvit sättet för eller beskaffenheten af den jemkning i löneafgifterna, som af dem åsyftades; att, då, enligt hvad Ullmans och öfriga yttranden gäfvade vid

handen, behovet af en tredje ordinarie prestman i pastoratet inom kort blefve oafvisligt, för dennes aflöning nödiga tillgångar syntes böra bibehållas; samt att dessa frågor lämpligen borde i ett sammanhang till pröfning förekomma.

Vid föredragning af detta ärende den 24 maj 1889 hade Kongl. Maj:t ej funnit skäl att till den då gjorda ansökningen lemna bifall, men anbefalt domkapitlet i Göteborg att, när Ullman från ifrågavarande befattning afginge, hos Kongl. Maj:t göra den framställning i ämnet, som af rådande förhållanden kunde påkallas, samt icke vidtaga någon åtgärd för befattningens tillsättande förr än Kongl. Maj:ts tillstånd dertill lemnades.

Efter det Ullman blifvit utnämnd till biskop i Strengnäs stift, hade domkapitlet till fullgörande af berörda föreskrift låtit i frågan å nyo höra Lundby och Tufve församlingar å kyrkostämma den 6 december 1889, dervid församlingarna vidhållit sin åstundan om upphörande af pastoratets prebendeegenskap, men erkänt behovet af förstärkning af de presterliga krafterna derstädes genom anställande af ytterligare en komminister, bosatt inom Lundby församling, samt upprepat sin begäran om tillsättande af en ny lönereglerningsnämnd för bestämmandet af presterskapets löner samt för ny reglering af församlingarnas afgifter, hvarjente, för den händelse ny löneroglering genom särskild nämnd icke kunde medgifvas, församlingarna uppgjort ett förslag till ändring af gällande lönereglerningsresolution, enligt hvilket förslag lönerna, boställsafkastning inberäknad, borde bestämmas för kyrkoherden till 7,500 kronor, för nya komministertjensten i Lundby till 3,750 kronor och för komministern i Tufve, hvars löneförmåner nu icke uppginge, boställsförmån inräknad, till mer än ungefär 2,000 kronor, till 2,550 kronor. För åstadkommande af denna ändring och begränsning af lönerna skulle icke någon förändring ske i de uti resolutionen fastställda bidrag från jordbruksfastigheter eller i de personella och matlags-afgifter, som i resolutionen vore bestämda. Deremot kräde förslaget sådan ändring uti resolutionens andra paragraf, att de uti denna bestämda afgifter af annan än jordbruksfastighet icke vidare skulle, såsom för närvarande, utgå efter en på förhand fixerad debiteringsgrund. Å de i andra paragrafen upptagna beskattningsföremål borde i stället uttaxeras det belopp, som, efter det boställsförmånerna blifvit till vissa belopp beräknade samt utdebitering enligt de i resolutionen fastställda grunder skett utaf afgälderna å jordbruksfastighet samt af personliga och matlags-afgifter, visade sig erforderligt för att presterskapet skulle erhålla de tillärnade löneförmånerna. Detta belopp

skulle uttaxeras å s. k. annan fastighet efter bevillningstaxeringsvärde. Efter den beräkning, församlingarna uppgjort, skulle enligt förhållandena under år 1889 erfordras en utdebitering å annan fastighet af 14 öre för hvarje hundra kronor bevillningstaxeringsvärde. Men i samma mån dessa fastigheter ökades i antal och värde, skulle naturligen den siffra, som angåfve den behöfliga utdebiteringen, blifva lägre. Då det emellertid kunde förutsättas, att med stigande utveckling debiteringen å annan än jordbruksfastighet kunde komma att sänkas till den grad, att bidragen från sådan fastighet blefve allt för ringa i förhållande till bidragen från andra beskattningsföremål, borde enligt församlingarnas mening en utjemning mellan de särskilda beskattningsföremålen ega rum, i hvilket afseende församlingarna föreslogo, att, om och när bidragen från annan fastighet komme att understiga 10 öre för ett hundra kronor af taxeringsvärdet, skulle för skilnaden en motsvarande minskning ske å bidragen från jordbruksfastigheterna.

I det yttrande, som domkapitlet i Göteborg derefter i ärendet afgifvit, hade domkapitlet, hvad först anginge församlingarnas anhållan att pastoratet måtte frigöras från sin egenskap af prebende, förklarar sig icke kunna biträda sagda förslag, då det hufvudsakliga skälet dertill, eller de efter utseendet öfverflödiga lönetillgångarna, enligt domkapitlets åsigt väl behöfdes till förstärkande af de presterliga krafterna inom pastoratet, och då enligt domkapitlets uppfattning i förevarande fall särskilda skäl funnes för prebendets bibehållande. I sådant hänseende hade domkapitlet framhållit, hurusom det vore af särskild vigt, att teologie lektorn vid latinläroverket, som tillika vore medlem af domkapitlet, icke beröfvades tillfälle och anledning att, jemte sin lärareverksamhet, öfva praktisk presterlig verksamhet, i hvilket afseende kyrkoherdeboställets och kyrkornas närbelägenhet komme väl till pass, hvartill komme, att genom prebendets bibehållande och den derigenom åt teologie lektorn beredda högre löneinkomsten — hvilken dock äfven enligt domkapitlets åsigt borde väsentligen minskas — större säkerhet kunde vinnas, att till den viktiga, såväl för samhället och stiftet som läroverket betydelsefulla lektorstjensten alltid kunde påräknas genom lärdom och skicklighet särskildt förtjente män såsom sökande. Hvad församlingarna beträffade, syntes bibehållandet af pastoratets egenskap af prebende för teologie lektorn vid latinläroverket icke behöfva gifva dem berättigad anledning till klagan, enär de dels borde erhålla ytterligare en komminister, på hvars tillsättande de egde att öfva inflytande, dels ock alltid kunde påräkna att till vice pastor få en af stiftets mest duglige extra ordinarie prestmän, utom det att de finge åtnjuta prebende-

kyrkoherdens helt visst värderika bidrag till lärareverksamheten och själavården inom församlingarna, inom hvilka han äfven på andra områden på grund af sin ställning inom kyrkan och skolan och mångsidig erfarenhet utan tvifvel skulle utöfva ett gagnande inflytande. Beträffande den af församlingarna väckta frågan om upphäfvande af nu gällande lönereglering och dess ersättande af ny, genom särskild nämnd upprättad lönereglering har domkapitlet, som ansett ett dylikt förfarande stridande mot de i författningen om ordnandet af presterskapets inkomster vidtagna grundsatser, funnit sig böra afstyrka det derutinnan väckta förslaget, anseende domkapitlet det åsyftade ändamålet kunna, utan den bestående löneregleringens upphäfvande, vinnas genom tillägg och ändringar uti samma lönereglering. Härutinnan hade domkapitlet anfört, att största vigten uppenbarligen låge derpå, att en ny komministers-tjenst blefve inrättad samt att en ständig vice pastor tillsattes med uppdrag att, då kyrkoherden icke önskade att sjelf förrätta tjensten, densamma med fullt ansvar förestå. Till bestridande af härigenom föranledda kostnader fordrades, på sätt jemväl församlingarnas eget förslag innebure, att 14 öre utginge för hvarje ett hundra kronor af det värde, hvartill s. k. annan fastighet var uppskattad vid den tid, då domkapitlets utlåtande afgafs; och hvad framtida möjligt öfverskott af uttaxerade medlen anginge, syntes det domkapitlet vara vida lämpligare än den af församlingarna föreslagna nedsättningen i de enligt löneregleringen utgående afgifter, att sådant öfverskott ansloges till något för församlingarna i deras helhet gagnande ändamål, t. ex. till bildande af en väl behöffig kassa för prestgårdsbyggnader uti pastoratet. I enlighet med det sålunda anförda hade domkapitlet hemställt, att i löneregleringen måtte göras den ändring, att, jemte kyrkoherde och komminister i Tufve, anställdes ytterligare en komminister med tjenstgöring hufvudsakligen på Lindholmen med en lön af 3,750 kronor, deri inbegripen hushyresersättning af 250 kronor, intill dess bostad på församlingarnas bekostnad honom beredd, samt en vice pastor, som af de enligt löneregleringen utgående inkomsterna aflönades med 3,500 kronor med rättighet till bostad jemte expeditionslokal på pastorsbostället.

Efter remiss hade kammarkollegium infortrat yttrande i ärendet från Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län, som, efter att hafva hört läroverkets lärarekollegium och eforus, af hvilka kollegiet förmålt sig icke hafva något att erinra mot prebendeegenskapens upphörande, medan deremot eforus förordat dess bibehållande, biträdt församlingens yrkande om pastoratets skiljande från lektorsbefattningen. Till stöd för denna sin åsigt hade Kongl. Maj:ts befallnings-

hafvande framhållit, bland annat, att pastoratet egde fullt tillräckliga lönetillgångar för aflönande af egen kyrkoherde jemte nödiga biträden; att kyrkomötet tillstyrkt bifall till Riksdagens hos Kongl. Maj:t gjorda hemställan, om icke de ännu återstående prebendepastoraten kunde, i den mån innehafvarne afginge, indragas; att en stor församling som Lundby med dess många industriella och kommersiella anläggningar och stadd i fortgående betydlig utveckling ej billigtvis borde vara sämre lottad än andra församlingar, som ega sjelfständiga lärare, hvilka kunna odeladt egna sina krafter åt församlingarna; att såväl kyrkoherdebeställningen i Lundby pastorat som lektoratet i teologi vid latinläroverket kräfde hvar sin man, derest dessa sysslor skulle kunna på ett tillfredsställande sätt skötas; att en sjelfständig, genom församlingens förtroende kallad kyrkoherde tvifvels utan skulle intaga en helt annan ställning inom församlingen, än en lektor i Göteborg eller en vice pastor på stället någonsin torde kunna förvärfva sig; att det vore svårt att inse, hvarför teologie lektorn i Göteborg borde hafva ett företräde med afseende å lönen framför andra lektorer vare sig i teologi eller i andra ämnen, samt att man icke behöfde befara, att, äfven om löneförmånerna för lektorn i teologi sattes lika med de löner, öfriga lektorer åtnjuta, någon brist på behöriga och skickliga sökande till befattningen skulle uppstå.

För egen del hade kammarkollegium, med öfverlemnande af förenämnda yttranden, uti den 22 december 1890 afgifvet utlåtande dels förordat förslaget om prebendeegenskapens upphörande för pastoratet, dels, vidkommande församlingarnas framställning i öfrigt, förklarar sig dela domkapitlets åsigt, att dermed åsyftade ändamål torde kunna vinnas genom tillägg och ändringar i den fastställda löneregleringen. För sådant ändamål hade kammarkollegium förordat det af domkapitlet gjorda förslaget om anställning dels af ytterligare en komminister och dels, för den händelse pastoratet bibehölles såsom prebende, af en ständig vice pastor, jemte den för hvardera af dem föreslagna aflönningen, dock så, hvad den nye komministern anginge, att hans lön bestämdes icke ensamt i penningar, utan till viss del i spanmål och smör, förslagsvis enahanda belopp, som utginge till den förutvarande komministern, tillsammans till 3,753 kronor 30 öre, hvarjemte kammarkollegium hemställt, att, då ny fördelning af lönetillgångarna i allt fall skulle ega rum, och dessa dertill syntes lemna tillgång, komministern i Tufve jemväl måtte komma i åtnjutande af den af församlingarna afsedda lönetillökningen, hvarigenom enligt kollegii beräkning hans lön skulle uppgå till ett sammanlagdt belopp af 2,553 kronor 30 öre. Kyrkoherdens aflöningsför-

måner borde enligt kammarkollegii åsigt bestämmas, boställsförmån samt ersättning för indragen ränta och kronotionde inberäknade, till 8,000 kronor, med skyldighet för honom att, om och så länge pastoratet fortfarande att vara prebende, aflöna ständigt vice pastor med 3,500 kronor jemte tjenlig bostad å kyrkoherdebostället. Beträffande församlingarnas förslag till ändring i § 2 i löneregleringsresolutionen hade collegium anfört, att då den föreslagna förändringen syntes icke så mycket hafva sin grund deri, att afgiften enligt sagda paragraf skulle vara för hög, utan fast hellre åsyfta att genom begränsning af kyrkoherdelönen kunna tillgodogöra sig möjligen blifvande öfverskott, den nuvarande lydelsen af nämnda paragraf syntes böra bibehållas, dock att, med begränsning af kyrkoherdens lön till föreslaget belopp, församlingarna borde få använda uppkommande öfverskott till bestridande af någon för båda församlingarna gemensam utgift, i hvilket hänseende kammarkollegium föreslagit, att öfverskottet måtte få af församlingarna disponeras för bildande af en fond att användas i första rummet för anskaffande och underhåll af bostadslägenhet åt komministern i Lundby och derefter för underhåll och byggnad af församlingarnas gemensamma kyrkoherdeboställe.

Med erinran, att i nu gällande stat för Göteborgs högre latinläroverk teologie lektorlönen derstädes vore upptagen på följande sätt: afkomst af Lundby prebendepastorat..... kr. 900: — af anslaget till allmänna läroverken, penningar » 1,600: — 2,500: —. hade härefter i afgifvet yttrande statskontoret hemställt, att, derest Lundby pastorat förklarades böra upphöra att vara prebende, Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen, att anslaget till allmänna läroverken måtte höjas med ett emot den i staten beräknade afkastningen af pastoratet svarande belopp af 900 kronor.

Satta i tillfälle att yttra sig öfver hvad kammarkollegium i ärendet hemställt, hade församlingarna förklarat, att de, som vidhölle sin hemställan om pastoratets frigörande från prebendeegenskapen samt fortfarande vitsordade behovet af en ny komministrators inrättande i Lundby, icke hade något att erinra hvarken mot den af kammarkollegium gjorda beräkningen af lönetillgångarna eller fördelningen af desamma på presterskapet, hvaremot församlingarna, som ansåge de i kammarkollegii yttrande föreslagna lönerna vara fullt tillräckliga, funne i högsta måtto önskvärdt, att sådan åtgärd vidtoges, att lönetillgångarna icke komme att öfverstiga det för dessa löner beräknade belopp, på grund hvaraf församlingarna med bestridande af collegii ofvanberörda hemställan om bildande af en byggnadsfond, till hvilket ändamål prest-

löneafgifterna ej syntes kunna lagligen användas, förklarar sig vidblifva sitt å kyrkostämman den 6 december 1889, under förutsättning att ej ny lönereglering komme till stånd, afgifna förslag till ändring i 2 § i den nu gällande löneregleringsresolutionen.

Till förtydligande af den uti detta ändringsförslag innehållna bestämmelse, att, om och när bidragen från annan fastighet komme att understiga 10 öre för ett hundra kronor af taxeringsvärdet, skulle för skillnaden en motsvarande minskning ske i bidragen från jordbruksfastigheterna, hade församlingarna å ytterligare hållen kyrkostämma afgifvit förslag till ny formulering, enligt hvilket sagda bestämmelse skulle innebära att, derest med en uttaxering enligt 2 § af 10 öre för hvarje hundra kronors taxeringsvärde uppkomme ett belopp af löneafgifter, hvilket öfverstege hvad som för de bestämda lönerna erfordrades, sådant öfverskott skulle tillgodokomma icke blott de i 2 § omnämnda beskattningsföremål, utan äfven de i 1 § afsedda hemmanen och mellan dessa kategorier fördelas efter den proportion, hvarmed lönebidrag af dem lemnats. Slutligen hade kammarkollegium i förnyadt utlåtande, enär taxeringsvärdet å all annan än jordbruksfastighet i Lundby socken, som i kollegii förra utlåtande icke beräknats till högre belopp, än att en uttaxering af 14 öre för hvarje hundra kronors taxeringsvärde erfordrades, under åren 1890 och 1891, enligt hvad upplyst blifvit, stigit till så betydligt belopp, att en uttaxing af omkring 11 öre syntes vara för ändamålet tillräcklig, och kunde antagas komma att än ytterligare växa, samt det syntes vara rättvist och billigt, att derigenom uppkommande öfverskott i lönetillgångar jemväl komme hemmansegarne till godo, förklarar sig, ehuru andelen i sådant öfverskott för innehafvare af mindre hemmansdelar icke kunde blifva särdeles afsevärd, samt det förändrade debiteringssättet syntes komma att medföra ej ringa besvär, dock numera, med frånträdande af sin förut gjorda hemställan om bildande af en byggnadsfond, förorda bifall till församlingarnas förslag enligt dess senast erhållna affattning.

Af den utaf departementschefen lemnade öfversigt öfver hvad i ärendet hufvudsakligen förekommit framginge, att Lundby och Tufve församlingar önskade vinna två syftemål, dels att Lundby pastorat måtte upphöra att vara prebende, dels ock att en omreglering af de presterliga tjänsterna samt af presterskapets löner i pastoratet måtte ega rum, antingen, hvilket församlingarna i främsta rummet ansett önskvärdt, genom en helt och hållet ny reglering eller också genom vidtagande af vissa förändringar i den nu gällande löneregleringen.

Hvad först beträffade frågan om pastoratets frigörande från pre-

bendeegenskapen, ansåge departementschefen, utan att underkänna betydelsen af de skäl, som anförts för lämpligheten af, att teologie lektorn vid latinläroverket i Göteborg framgent såsom hittills egde tillfälle att såsom kyrkoherde deltaga i församlingssvården, öfvervägande skäl dock vara anförda för pastoratets skiljande från lektorsbeställningen, och finge departementschefen för den skull tillstyrka bifall till församlingarnas härutinnan gjorda anhållan. I afseende å sättet att ernå prebendeegenskapens upphörande hade de myndigheter, som i ärendet yttrat sig, förutsatt, att beslut derom skulle kunna af Kongl. Maj:t omedelbart fattas. Enligt 4 § af presterskapets privilegier vore, bland andra, teologie lektorer tillförsäkrade att oförändradt njuta och behålla sina prebendesocknar; och frågan om upphörande af denna förmån, i allmänhet eller i ett särskildt fall, borde för den skull behandlas i den ordning, 114 § regeringsformen föreskrefve. De i ärendet hörda myndigheterna syntes emellertid hafva antagit, att det samtycke från Riksdagens och allmänna kyrkomötets sida, som sistnämnda lagrum fordrade, redan skulle vara lemnadt genom de beslut, som i fråga om ännu återstående prebendepastorats indragning fattats dels af Riksdagen år 1866, dels ock af 1868 års kyrkomöte. I afseende å innehållet af dessa beslut vore emellertid att märka, att 1866 års Riksdag icke uti vidare mån i ämnet beslutit, än att densamma i skrifvelse den 12 juni nämnda år anhöll, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, om icke prebendepastoraten kunde, i den mån innehafvarne afginge, indragas, samt att Kongl. Maj:t i sådant fall ville till Riksdagen aflåta proposition i ämnet jemte förslag till ersättning åt vederbörande för de löneinkomster, som från dessa pastorat utginge. Öfver denna Riksdagens skrifvelse hade, sedan samtliga domkapitel, universitetskanslern och de akademiska konsistorierna deröfver utlåtut sig, yttrande inhemtats af 1868 års kyrkomöte, hvilket i skrifvelse den 24 september sistnämnda år förklarar, att, under förutsättning att för kompetens till teologie professorsbeställning och teologie adjunktstjänst vid universiteten samt teologie lektorsbefattning vid elementarläroverken fordrades intyg derom, att sökanden under ett år utöfvat presterlig tjänst inom församlingen, kyrkomötet tillstyrkte bifall till rikets ständers anhållan, att de ännu återstående prebendepastoraten måtte indragas. Riksdagens omförmälda skrifvelse innefattade icke något beslut om prebendepastoratens upphörande, utan afsåge närmast en utredning i ämnet, dervid uttryckligen angifvits, att frågans slutliga behandling påkallade pröfning af Riksdagen; och den förutsättning, under hvilken kyrkomötet förklarar sig vilja biträda förslaget om indragningen, hade icke förverkligats, då Kongl. Maj:t icke i afseende

å kompetens för teologiska lärarebefattningar uppstått den af kyrkomötet angifna fordran. Vid dessa förhållanden syntes upphäfvandet af den med Lundby pastorat förenade prebendenatur kräfvä såväl Riksdagens som kyrkomötets bifall, och hemställde departementschefen, det täcktes Kongl. Maj:t föreslå Riksdagen att för sin del dertill samtycka.

På sätt statskontoret erinrat, funnes i staten för Göteborgs högre latinläroverk afkomsten af Lundby pastorat inräknad i teologie lektorslönen med ett belopp af 900 kronor. Derest pastoratet upphörde att vara prebende, borde anslaget till allmänna läroverken höjas med ett belopp, motsvarande pastoratets i nämnda stat beräknade afkomst. Då emellertid prebendets indragning vore beroende af kyrkomötets bifall, syntes dylik förhöjning ej lämpligen kunna af innevarande års Riksdag beslutas, utan borde Kongl. Maj:t, enligt departementschefens förmenande, äska Riksdagens medgifvande, att, intill dess omförmälda anslag kunde varda på angifvet sätt förhöjdt, den erforderliga aflöningsfyllnaden måtte af Kongl. Maj:t anvisas från reservationerna å samma anslag.

Beträffande derefter frågan angående regleringen af de presterliga tjänsterna inom pastoratet samt af församlingarnas bidrag till presterskapets aflönande, föreläge visserligen ett af församlingarna antaget fullständigt förslag härutinnan. Församlingarna hade dock, såsom förut framhållits, i första hand önskat en fullständigt ny reglering genom särskild nämnd och endast för det fall, att sådant icke kunde medgifvas, framlagt sitt regleringsförslag. Detta förslag syntes departementschefen ock i vissa afseenden bära pregeln af att vara en nödfallsutväg. Förhållandena inom pastoratet hade från den tid, då nu gällande reglering upprättades, ändrat sig i så väsentlig mån, att sjelfva grunderna för regleringen nu visade sig olämpliga, och vid sådant förhållande syntes församlingarnas önskan att erhålla en på nya grunder byggd reglering hafva goda skäl för sig. Hinder torde visserligen icke möta för Kongl. Maj:t att för uppgörande af förslag till dylik reglering anbefalla tillsättandet af en nämnd, med den sammansättning, som kongl. förordningen den 11 juli 1862 bestämde; men allenast med tillsättande af dylik nämnd vore icke erforderligen sörjdt för, att en ny lämplig löne-reglering kunde komma till stånd. I den omtvistade frågan angående Kongl. Maj:ts befogenhet att vidtaga ändringar uti en gång fastställda presterliga löne-regleringar syntes man dock böra vara ense derom, att Kongl. Maj:t icke egde att i en bestående löne-reglering vidtaga någon ändring, som icke blifvit af vederbörande församling antagen. Nu kunde emellertid inträffa, att det förslag till löne-reglering för Lundby

pastorat, som blefve af nämnden uppgjort, icke i alla delar vunne församlingarnas godkännande. Klart vore emellertid, att den tillärnade ändrade regleringen ej finge göras beroende af församlingarnas godkännande eller deraf, att fullständig enighet dem emellan i alla delar ernås. Kongl. Maj:t måste ega befogenhet att efter ärendets fullständiga utredning fastställa den nya regleringen oberoende af, huruvida den i allo vore af vederbörande parter antagen, alltså en befogenhet af samma omfattning som den, hvilken enligt 1862 års förordning tillkomme Kongl. Maj:t vid det första fastställandet af lönereglering för ett pastorat. Departementschefen hemställde därför, det täcktes Kongl. Maj:t i sådant hänseende begära erforderligt medgifvande af Riksdagen; och syntes härvid böra bestämmas, att den nya reglering, som kunde komma till stånd för Lundby pastorat, skulle fastställas för den tid, för hvilken den nuvarande löneregleringen för pastoratet gälde, eller till den 1 maj 1923.

Utskottet, som i öfverensstämmelse med den uppfattning, hvilken af Riksdagen uttalades i dess ofvan åberopade skrifvelse den 12 juni 1866, anser önskligt, att ännu återstående prebendepastorat, så snart sådant ske kan, indragas, har icke funnits anledning till någon erinran vare sig mot det nu framställda förslaget om upphörande af Lundby och Tufve församlingars pastorats prebendenatur eller mot hvad Kongl. Maj:t i öfrigt uti förevarande proposition föreslagit. Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må medgifva,

a) att Lundby och Tufve församlingars pastorat i Göteborgs stift må upphöra att vara prebende åt teologie lektorn vid högre latinläroverket i Göteborg;

b) att, efter det pastoratets prebendenatur upphört samt till dess anslaget till allmänna läroverken blifvit för beredande af ersättning åt bemälda lektor för mistad inkomst från pastoratet erforderligen förhöjdt, Kongl. Maj:t må ega att till lönefyllnad åt nämnde lektor anvisa af reservationerna å omförmälda anslag ett mot den i läroverkets stat beräknade afkastning af pastoratet svarande belopp af 900 kronor för år; samt

c) att ny lönereglering för presterskapet i pastoratet må, med iakttagande af de i kongl. förordningen

angående allmänt ordnande af presterskapets inkomster den 11 juli 1862 stadgade grunder och efter förberedande handläggning i den ordning, sagda kongl. förordning i tillämpliga delar innehåller, af Kongl. Maj:t fastställas för återstoden af den tid, den nu gällande löneregleringen af den 27 september 1872 afser.

Stockholm den 14 april 1893.

På det sammansatta utskottets vägnar:

F. A. Boström.
